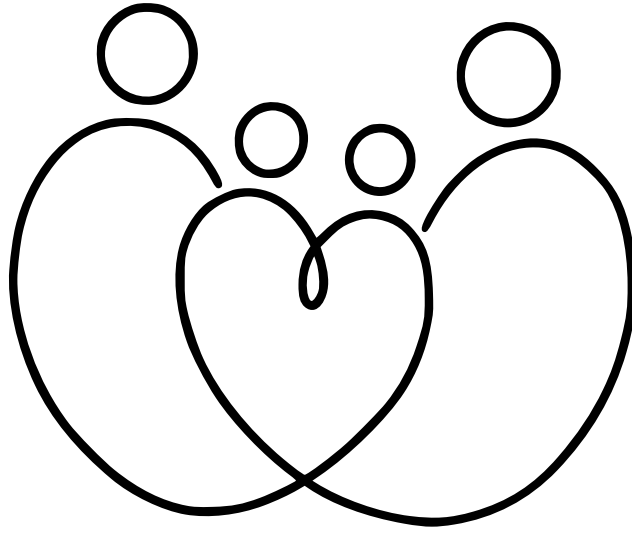

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA SERVİSİ VELİ BÜLTENİ

ARALIK 2024

ANNE-BABA TUTUMLARI

AİLE

“Biyolojik veya psikolojik bağları olan ve aralarında tarihsel, duygusal ve ekonomik bir birliktelik olan ve kendilerini aynı evin üyeleri olarak hisseden bireylerin oluşturduğu birlikteliktir.”

Ebeveynin benimsediği tutumlar, çocukların gelişim yolculuğunda, kişisel, sosyal ve duygusal dünyasında derin izler bırakarak onların özgüven geliştirme, sorumluluk alma ve sağlıklı ilişkiler kurma becerilerini şekillendirir.

Ebeveynler çocuğa yönelik gelişimini destekleyici bir tavır içerisinde olduklarında; bireyler çeşitli sorunlar karşısında özdeğerinden bir şey kaybetmeden, kendine ve ötekine zarar vermeden, uyum içerisinde çözüm üretici bir üslupta olur.

Ebeveynler eleştirel bir tavır içerisinde olduklarında; bireyler sorunlar karşısında özdeğerini yitirmiş, güvensiz hissettiğı, kendini ve ötekini anlayamadığı, duygularını ifade edemediğı bir kendilik halinde olur.

Psikoloji bilimi ebeveyn rolümüzün çocuklarımız üzerindeki etkisini, çocuğumuzun kişilik özelliklerinin belirlenmesini, sorun çözme becerilerinin gelişimini ve çevresiyle etkileşimindeki duruşlarını, anne ve babanın tutumu ile ilişkilendirir. Temel anne baba tutumları psikologlar tarafından isimlendirilerek, modellenmiştir.

ÇOK SEVEN - KORUYUCU - GEVŞEK DİSİPLİNLİ AİLE

- Çocuğa büyük bir sevgi ile bağlanmışlar, tam benimsemişlerdir.
- Çok sıcak, verici ancak çok koruyucu ve kollayıcıdırlar.
- Tüm yaşamlarını çocuğa göre düzenlemişlerdir.
- Bir dediğini iki etmezler, hep yaşından küçük bir çocuk gibi davranırlar.
- Çocuklarının her şeyi kendilerine bağımlı ve her şeyi kendilerine sormasını, danışmasını isterler.

ÇOK SEVEN - KORUYUCU - GEVŞEK DİSİPLİNLİ AİLE

ÇOCUK ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Böyle bir çocuk gençlik çağına adım atınca doğal olarak bocalar, bağımsızlığını elde edemez. Evde tutturucu, nazlı, öfkeli ama dışarıda çekingen, sinmiş ve güvensizdir. Arkadaş edinmekte, bir gruba girmekte güçlük çeker. Ailelerinden ayrı düştüklerinde bunalıma girerler. Kendini göstermesi, girişken davranması çok zor olur. Sorumluluk almaya yanaşmaz, zora gelmez. Bu durum, ilerleyen yıllarda hem akademik hem de mesleki yaşamlarında başarısızlık korkusuyla risk almaktan kaçınmalarına yol açabilir.

SIKI DİSİPLİNLİ – SEVECEN AİLE

- Bu aileler de çocuklarına karşı sevecen, ilgili ve düşkündürler.
- Çocuğun tüm maddesel ve ruhsal gereksinimlerini karşılarlar.
- Çocuğun sağlığı ve öğrenimi için hiçbir özveriden kaçınmazlar.
- Çocuğun eğilimlerini, yeteneklerini göz önüne almadan çocuğu bale, piyano vb. derslere gönderir sınavlara hazırlar, yarışmalara sokarlar.
- Vericidirler ancak beklentileri yüksektir.

SIKI DİSİPLİNLİ – SEVECEN AİLE

ÇOCUK ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Gençlik çağında akran grubuna girmekte güçlük çeker, ayrı kimlik geliştirmeleri gecikir. En ufak bir şey için aileye danışılır. Bağımsız çalışamaz, yaratıcı olamaz. Kimlik ve rol karmaşası yaşayabilir. Bu durum, çocuğun özgüven gelişimini olumsuz etkileyerek sosyal hayatta daha fazla izole olmasına neden olabilir. Sonuç olarak, çocuk kendini ifade etmede güçlük çekebilir ve yaşamın ilerleyen dönemlerinde daha ciddi sosyal uyum problemleriyle karşılaşabilir.

SIKI DİSİPLİNLİ – SEVGİSİZ AİLE

- Bu aile küçükten beri yeterli sevgi ve sevecenlik göstermemiştir.
- Aile ortamı gergin, ilişkiler düşmancadır.
- Bol eleştiri ve azar vardır.
- Çocuğu dinlemek, anlamaya çalışmak, davranışının nedenini araştırmak gibi duygusal paylaşımlar görülmez.
- Bu evlerde çocuk eğitiminin tek amacı çocuğu baskı altında tutmak, göz açtırmamaktır.

SIKI DİSİPLİNLİ – SEVGİSİZ AİLE

ÇOCUK ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Güvensiz ve tedirgindirler, düşmanca duygularla doludurlar. Saldırgan davranışa yatkındırlar. Ergenlikten önce sinen, korkan bir çocuk; ergenlikten sonra tüm baskıya baş kaldıran, başına buyruk davranan, evin kurallarını hiçe sayan bir genç olup çıkar. Bu tür davranışlar, genellikle çevresel faktörlerin ve aile içi dinamiklerin bir sonucu olarak ortaya çıkar. Aile içindeki sürekli çatışmalar ve ilgisizlik, çocuğun güven duygusunu zedeler ve toplumsal kurallara karşı isyan geliştirmesine neden olabilir.

SEVGİSİ YETERSİZ - DİSİPLİNİ GEVŞEK AİLE / İLGİSİZ TUTUM

- Bu aileler çocuğa karşı ilgisiz, ruhsal gereksinimlere karşı duyarsızdırlar.
- İlgisiz ana baba çocuğunu ihmal, hatta psikolojik bakımdan reddeder.
- Çocuk ayak altında dolaşmadıkça, ağlamadıkça, bir muzurluk yapmadıkça ilgilenmezler. Denetimde çok gevşektir.
- Çocuğu dinlemek, anlamaya çalışmak, davranışının nedenini araştırmak gibi duygusal paylaşımlar görülmez.
- İlgisiz ana baba tutumu çocuğun davranışlarını en az kontrol eden tutumdur.
- Çocuk yakalanmadıkça, göze batmadıkça ceza görmez, yakalanınca da aşırı ceza görür.

SEVGİSİ YETERSİZ - DİSİPLİNİ GEVŞEK AİLE / İLGİSİZ TUTUM ÇOCUK ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Çocukluğunda denetimi zayıf olan gencin evden uzaklaşma, kopma sorunu yoktur. Özgür yetiştiği için gençliğinde daha başına buyruk davranır. Katıldığı grupta arkadaşların ayartıcı etkilerine kapılır.

İçki ve sigaraya başlamaya eğilimli olurlar. Engellemeye karşı hoşgörüsüz olurlar. Suç eğilimi olabilir. Bunun sonucunda, otorite figürleriyle sık sık çatışma yaşayabilir ve bu durum, toplumsal kuralları ihlal etme riskinin yanı sıra uzun vadede daha ciddi davranışsal ve hukuki sorunlara yol açabilir.

DENGESİZ KARARSIZ TUTUM

- Anne babanın dengesiz ve kararsız tutumu, anne baba arasındaki görüş ayrılığından ileri gelebileceği gibi, anne ya da babanın kendi içinde gösterdiği tutumdan da ileri gelebilir.
- Anne hoşgörölü bir tutum izlerken baba baskıcı bir tutum benimseyebilir.
- Anne çocuğun bir davranışı karşısında ödüllendiriciyken başka bir gün çok kızabilir.
- Burada söz edilen tutarsızlık sürüp giden türden olanlardır.

DENGESİZ KARARSIZ TUTUM ÇOCUK ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Çocuk hangi davranışların uygun, hangilerinin uygun olmadığını kestiremez. İç çatışmalar yaşar. Dengesiz ve tutarsız bir kişilik oluşturabilir. Saldırgan davranışlar gösterirler. Bu durum, çocuğun hem kendisiyle hem de çevresiyle sağlıklı ilişkiler kurmasını zorlaştırır. Sosyal ortamlarda dışlanma ve reddedilme yaşayabilir, bu da özgüveninin daha da zayıflamasına neden olur. Zamanla, kendini ifade etmekte güçlük çekebilir ve problem çözme becerileri yetersiz kalabilir.

DEMOKRATİK TUTUM

Anne babalar çocuklarına karşı hoşgörülüdürler, onları desteklerler, çocuklarıyla ilgili kararlar alırken seçenekler sunarlar, çocuğun seçtiği davranıştan ders almasına izin verirler. Aile ortamı çocuğa kendini anlatma özgürlüğü veriyorsa çocuk sağlıklı biçimde gelişir aileyi ilgilendiren kararlar alınırken çocuğun fikri sorulur. Çocuğun fikirleri ne kadar mantıksız ve basit olursa olsun mutlaka saygıyla dinlenir, çocuk susmaya değil konuşmaya teşvik edilir.

DEMOKRATİK TUTUM

ÇOCUK ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Sorumluluk sahibi olurlar. Kendine güvenen, yaratıcı ve sosyal yönden gelişmiş bir birey olurlar. Olumsuz durumdan daha az etkilenirler. Okul başarıları yüksektir. Bu çocuklar, karşılaştıkları zorluklarla başa çıkmada daha etkili stratejiler geliştirebilir ve sorun çözme becerileri güçlüdür. Ayrıca, ekip çalışmalarında uyumlu bir şekilde yer alarak liderlik özellikleri sergileyebilirler. Empati becerileri gelişmiş olduğundan, sosyal çevrelerinde daha olumlu ve destekleyici ilişkiler kurarlar.

KAYNAKÇA

Gladding, S. T. (2015). Aile terapisi: Tarihi, kura ve uygulamaları (5. baskı). (İ. Keklik, Çev.). Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği.

Serap, N. (2024). Aile danışmanlığı (17. baskı). Anı Yayıncılık.